

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԳԱԲԱՌԱՅ ՇԱՄԱՐ

52 րէրք 2 1/2 ՄԵՃԻՏ

Գ. Բ. Ս. Ն. Ն. Ն.

Չամախնըլար Յակոբեան խան Թիւ 15.

Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՊՕԼՈՆՑ

52 րէրք 2 ՄԵՃԻՏ

Գ. Բ. Ս. Ն. Ն. Ն.

Չամախնըլար Յակոբեան խան Թիւ 15.

Դուրսէն եկած ձեռագիրները եւ չեն տրվիր

Թ Ա Տ Ր Ո Ն

Յ. ՀՈՎՈՒՆԵԱՆՅԻ ՆԱՄԱԿԸ

ՈՒ

ՎԵՀ. ԳԵՈՐԳ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ԳՈՐԾԵՐԸ

Վերջապէս կրցանք, թէպէտ և քիչ մը ուշ — լաւ էր երբէք քան թէ ուշ — Յ. Հովու- եանցի Հռոմէն զրկած վիմագրեալ նամակնե- րէն օրինակ մը ձեռք անցունել ու կարգաւ :

Եթէ քանի մը ամիս առաջ ազնաւոր չըլ- լայինք այնպիսի դէպքի մը՝ որ կը մղէ զմեզ նկատողութեան առնել Հովուեանցի նամակն, մենք ևս թերեւս լրագրաց բանց պէս աշոյ նաւահիւն շեղուն խիստ է, կծու է, անբարոյ- յակաւն է եւ այն ըսելով պատառ պատառ ընէինք զայն մէկդի նետէինք և միայն Յ. Հո- վուեանցը դատապարտէինք. բայց այդ դէպքը՝ որ քանի մը տող վարը պիտի պատմելի, կստի- պէ զմեզ այս խնդրոյն մէջ տարբերել այն լրա- գիրներէն որոնք յիշեալ նամակին խիստ լեզ- ուէն Յ. Հովուեանցի դատապարտութիւն հե- տեցուցին, թողունք որ այս լրագիրներն անա- չառապէս չէին կրնար քննել յիշեալ նամակն, ինչու որ իրենց ալ հարուած կար անոր մէջ :

Այս ըսելէն ետքը անցնինք մեր յիշած դէպ- քին պատմութեանը :

Քանի մը ամիս առաջ մարդուն մէկը իւր տանն առնլ և կեցած մազերը փեթեցելով կուրծ- քը ծեծելով իւր կնկան հետեւեալ խօսքերը կուղղէր.

— Տունս կործանեցիր, ընտանեկան պատիւս մէկ ստղի ըրիր, շուն, լիւր, սրիկայ. . .

Անցնողներէն ոմանք մարդուն այս վիճակը տեսնելով ըսին.

— Երթանք, այս մարդը որիկոյ մ'է, և յայտնի է որ կնիկն անմեղ է :

Քանի մը օր ետքը կնիկը չորս սիրականով բռնըվեցաւ, տունէն վառվեցաւ և հիմայ ով գիտէ որ փողոցները կը թափառի :

Եւ այս լուրը տարածվելուն պէս այդ անց- նողներն՝ որք մարդն դատապարտած էին կը- սէին .

— Իրաւունք ունի եղեր մարդը :

Եթէ այդ մարդուն քանի մը օր առաջ ըսած խօսքերուն անվայելութենէն կնկան անմեղու- թիւնն հետեւէր, առանց ժամանակ անցունելու. Յ. Հովուեանցի գլուխը հարուածներու տակ կը ճզմկի եւ ալ :

Կը խոստովանէինք որ Յ. Հովուեանցի նամակին ոճը ոչ միայն Հայոց վեհ. Հայրապետին համար, այլ պարզ մարդու մը համար իսկ չգործածվիր, նա մանաւանդ անբարոյականութեան մասին զրկած քանի մը տողերն և ուրիշ մեղքը վեհ. Հայրապետին քուսել տալու համար գործած- ված բառերն իսպառ դատապարտելի են, բայց և այնպէս միւս կէտէն ամէն Հայու ուշադ- րութիւնը գրաւելու արժանի, նա մանաւանդ

որ այդ նամակին հեղինակներուն, Ստեփան ե- պիսկոպոս և Հովուեանց, վատահոլութեան ար- ժանի մարդիկ ըլլալին նոյն իսկ վեհ. Կաթողի- կոսն կը յանձնարարէ մեզ իւր տուած վկայա- կաններովը զորս հոս կը դնենք.

«Ստեփան եպիսկոպոս կացեալ առ իս յամս ձիգս ամենայն խոնարհութեամբ և հաւատար- մութեամբ և քրիստոնէական պաշկեշտու- թեամբ և ջերմեռանդութեամբ արժանացաւ կարգի քահանայութեան և աստիճանի վար- դապետութեան և եպիսկոպոսութեան և թոյ- լաւորեցաւ նմա գնալ ի հայրենիս իւր» :

Ահաւասիկ Հովուեանցինն ալ.

«Կատարելով զպարտաւորութիւնս իւր դե- ղեցի իմն հմտութեամբ, անխնշ աշխատանք և ամենայն հաւատարմութեամբ արժանացաւ շնորհակալութեան ևն» :

Այս վկայականները տեսնելէն ետքը այս ան- ձանց գէշ ըսելը ուղղակի վեհ. Հայրապետը անուանարկել ըսել է. Մենք չենք կրնար ըսել և ամենայն պատկառանք համբուրելով վեհ. Հայրապետին ստորագրութիւնն, անոր պէտք եղած յարգանքը կուտանք այդ անձանց ըսած- ները նկատողութեան առնելով սակայն միշտ յանդիմանելով զիրենք իրենց ոճին անընտրու- թեանը համար :

Այս անձինքն իրենց նամակին մէջ հետեւեալ հարցումները կուղղեն Նորին Վեհափառու- թեան .

Ա. Ի՞նչ իրաւամբ էլժմիածնայ 300,000 ռուբ- լին անհաշիւ և առանց պաշտօնական արձա- նագրութեանց քու մօտը պահած ու մէկու մը հաշիւ տալ չես ուղեր :

Բ. Ի՞նչ իրաւամբ Հընդկաստանէն ստաց- եալ մօտ 50,000 մանէթը քու անունովդ պան- քան դրիր, երկար ատեն ոչ ոք չիմացաւ թէ այդ ստակը առել ես, մինչև որ Տէրութիւնը իմացաւ . . . և հրամայեց որ գանձարանի Տօ- մարի մէջ արձանագրել սա :

Գ. Ի՞նչ ըրիր, որո՞ւ տուիր այն 8000 ռուբ- լին որ վանքի մի արժեթուղթը շահելով Պետ- րոս եպիսկոպոսի ձեռքը կտարել տուիր և ըս- տացար, երբ Պօլիս առաքելցիր զայն զԹրիմ- եան գահընկեց ընելու համար :

Դ. Ի՞նչ իրաւամբ վանքի թանկագին ար- ծաթեղէններն Պետրոս եպիսկոպոսին պար- գեւեցիր :

Ե. Ո՞ր մնացին Ուսուսմարանի ժողովարա- րութեան և շինութեան, Յովհաննէս Կաթողի- կոսի ստակին, Սերովբէ և Կարապետ Արքե- պիսկոպոսաց թողած գումարաց, Հնդկաստա- նէն և Ամթերտամի Հայոց եկեղեցիէն ստա- ցած փողերուդ հաշիւները, ինչո՞ւ չես յայտ ներ այդ հաշիւները Սինօգին :

Զ. Ինչո՞ւ այնքան խիստ պահանջու մնեցէ յե- տոյ դարձեալ չես ուղերար յայտնել Սինօգի քու մօտ եղած 400 չափ վանքի արժեթուղթոց թիւերը :

Այս հարցումներուն, զորս ցաւօք կընդօրի- նակենք հոս, պատասխան չկրնար համարվիլ ոչ նամակին իտայիայէն վիմագրվիլը, ոչ նամակին խիստ ոճն, ոչ նամակին սիկարայի թուղթի վրայ գրված ըլլալը. և որչափ որ անպատաս- խանի մնան անոնք, այնչափ վեհ. Հայրապետն պատասխանատուութեան ներքե կը մնայ :

Նամակին ոճը հարուածներ, Ընդհ. Ժողով կազմենք հոն ալ հարուածներ, ամեն տարի հարուածներ, հարուածելու համար տարե- դարձ մ'ալ կտտարենք, լաւ, բայց այս հար- ցումներն ի՞նչ ընենք : Այն լրագիրք որ Հո- վուեանցը և Ստեփան եպիսկոպոսն միայն դա- տապարտեցին, այս հարցումներուն գոհացու- ցիչ պատասխան տալու էին, եթէ մայր աթո- ուն սիրող էին, եթէ ազգին նուիրական իրա-ւանց պաշտպան էին :

Մենք առ այժմ տակից աւելի բան մը չիս- սելով՝ էջմիածնէն գալիք պատասխանին և Սի- նօգին՝ այս գալթակընցուցիչ յայտնութեանց առջև բռնելիք ընթացքին պիտի սպասենք, փափաքելով որ բոլոր այս յայտնութիւններն բանաստեղծութիւններ ըլլային :

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ ԽԱԶՏԱՏՈՒՐ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԷԿ ՆՈՐ ԽԱՐԳԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սոյն վերնագրոյն բացատրութեանը համար արժանահաւատ ազգային մը կրօն. ժողովոյ յատկապէս բողոք ունի տալիք, յորմէ ետքը մենք ևս ի հարկին ասոր վերաբերեալ մանրա- մասնութիւնները պիտի հրատարակենք, կրօն. ժողովին աչքը ընչաւ ահաւասիկ իրեն նոր խըն- դիր մ'ալ :

ԱՍՏՈՒԱԾ ՇՆՈՐՀ ՏԱՅ

Այս օրերս իզմիր դարձեալ լրագիրներով լեցվեցաւ, լրագիրներն ալ իզմիրով :

Ամեն լրագիր կուսակցութիւն մը գտեր կը հարուածէ ու կը հարուածէ, միայն մենք կու- սակցութիւն մը չգտանք որ հարուածէինք ո- քիչ մը զուարճանայինք :

Այս խնդրոյն մէջ առաջ Սպարթաքեան կու- սակցութիւնը յանցաւոր էր, ետքէն Եգեսեան կուսակցութիւնը յանցաւոր եղաւ, քանի մը օր ետքը նորէն Սպարթաքեանը յանցաւոր եղան. այսօր յանցաւորն ո՞վ ըլլալը գտնալն ալ դժ- ուարացած է, բայց հաւանականը սա է որ եր- կու կուսակցութիւնն ալ յանցաւոր են :

Այիսն որ իզմիր պէս լուսաւորեալ գաւա- աի մը ազգայիններն փոխադարձ զոհողութիւն- ներ ընելով չկրցին տակաւին վերջ տալ իրենց վէճին և այսպէս եղբայր եղբոր դէմ կը կուռնին : Աստուած շնորհ տայ . . .

ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Մարդս ստակ վաստկելու և մէկէն ի մէկ վաստկելու համար համարակալ ըլլալու է, որովհետեւ համարակալ մը հազար միջոց ունի ստակ վաստկելու և մէկ միջոց չունի ստակ կորսնցունելու, և ես, եթէ հարկը դաւակ ունենայի՝ հարկըն ալ համարակալ կ'ընէի, որպէս զի թշուառականները թուանշաններով դադէին ու մարդ ըլլային: Մարդս մարդ ընողը թուանշանն է, և այս ըսածնուս ապացոյցն է քանի մը համարակալներուն պատմութիւնն որ բերնէ բերան կը պարտի այս օրերս:

Շինութեան մէջ համարակալութեան պաշտօն վարող չորս հինգ անձեր օր մը տեղ մը դումարովեով ժողով կը կազմեն և կսկսին երջանկութեան ճանքան գտնելու միջոցներուն վրայ վիճաբանիլ: Երկար վիճաբանութիւնէ մը ետքը մեր ժողովականները մէջերնին կը համաձայնին և իւրաքանչիւրն ինչ ընելիքն աղէկ մը սորվելով իրարմէ կը բաժնըվին:

Քանի մը օր ետքը համարակալներէն մին իւր տետրակին մէջ հետեւեալը կը գրէր.

Հիմզ հազար ոսկիի աղիսս այս ինչ շենքին համար:

Ժամ մը ետքը ընկերն ալ իւր տետրակին մէջ հետեւեալը կ'անցունէր.

Այն ինչ շենքին համար որովք հիմզ հազար ոսկիի աղիսսին կրողէն ետեւ հազար ոսկի:

Կէս ժամ ետքն ալ միւս ընկերին իւր տետրակը կը դարգարէր հետեւեալ տողերով.

Այն ինչ շենքին համար որովք հիմզ հազար ոսկիի աղիսսին էջերուն վրայ քեռցընողէն հազար հիմզ հարիւր ոսկի:

Քառորդ մը ետքն ալ չորրորդ ընկերին իւր տետրակը կը հաւասարակշռէր հետեւեալով.

Այն ինչ շենքին համար որովք հիմզ հազար ոսկիի աղիսսին էջերէն վար իջեցնողէն հազար հիմզ հարիւր ոսկի:

Քանի մը օր ետքը մեր համարակալները երկրորդ ժողով մ'ալ կը դումարեն ու կարծիքին իրարու հաղորդելէն ետքը կերպով մը այդ զրկված աղիսսին ստակը և ծախսը կ'առնեն ուսկից որ առնել պէտք էր, հարկաւ պիտի առնեն, աղիսսին ստակը իրենց քսակէն չպիտի տան ա:

Օրեր կանցին, ամիսներ կ'անցնին և վերջապէս օր մը վերատեսուչին միտքը կիշայ տետրակները աչքէ անցունելու: Ձանսք աչքէ անցուցած միջոցին աղիսսի հաշիւն աչքին կը զարնէ, չհաւատալիքը կուգայ, աչացն աղտն ու բիծը ի բաց կը պարզէ, և այնպէս կը նայի զի մի միտքն որ զբօքն չողայցեն, ինչպէս կըսէ Նզնիկ, արդեւ հայկերը ի յստակութիւն հաշույ լիցին, այլ ինչ օգուտ, դարձեալ չկրնար աղիսսեան հաշույն հաւատք ընծայել, որով կստիպվի մէկը կանչել ու հարցունել:

Այս ինչ շէնքին համար հինգ հազար ոսկիի աղիսս եկաւ:

- Ո՛չ:
- Սա համարակալները կանչեցէք:
- Համարակալներն կուգան, քովէ քով կը շարվին:
- Դուք էք, եկա՞ք:
- Մենք ենք եկանք:
- Դուն հոս գրեր ես որ այսինչ շէնքին համար հինգ հազար ոսկիի աղիսս զրկվեր է:
- Այո՛:
- Եւ սակայն չէ գացեր:
- Մենք զրկեցինք, չէ՞ գացեր, այ թշուառական, մեղի կերթամ բաւա:
- Դացած ըլլալու է էֆենտիմ, գացած չըլլար նէ կրողէք ծախս կը գրէի. գացած է, բայց ով գիտէ, մարդու տեսնելով չէ թերեւս:
- Դուն ալ էշերու վրայ բռնցողէք անցուցեր ես տետրակիդ մէջ:

— Այո, անցուցի, աղիսսները մենք չպիտի կրէինք ա:

— Դուն ալ էշերէն վար իջեցնողէք գրեր ես:

— Էֆենտիմ, այդքան բեռը էշերուն վրայ չպիտի պահէինք ա, հարկաւ պիտի իջեցնէինք:

— Տեսա՞ք էֆենտի, աղիսսն առնելով չըլլար նէ՛ կը կրվէր:

— Չկրվէր նէ էշերուն վրայ կր բռնցվէր:

— Չբռնցվէր նէ էշերէն կ'իջեցուցվէր:

— Էֆենտի Աստուած չընէ որ խարդախութիւն ընեմ, ու չառնելով մէկ բանը առնելով զո՞նց ցցունեմ:

— Ես ալ չեմ ընդունիր որ չառնելով մէկ բանը կրել տամ:

— Կեանքիս մէջ բնաւ միտքէս անցած չէ որ չկրված մէկ բանը իշու վրայ բռնցվեմ:

— Հապա ես, կրնամ չբռնցված մէկ բանը վար իջեցնել:

— Ես պատուաւոր համարակալ մ'եմ, չեմ ընդունիր, էֆենտի, որ կասկածիք վրաս:

— Ես ալ չեմ ուզեր, ես էֆենտիս օրինակին կը հետեւեմ, և օր մը օրանց . . .:

— Իմ վրայօքս անանկ բան մը լավէր է մինչև այսօր:

— Ես ալ նոր կը լսեմ ասանկ կասկած մը . . .

— Այս ամենը աղէկ. բայց այդ աղիսսները չեն գացած այդ շէնքին:

— Մեղի ի՞նչ, էշերը բռնելու ոստիկանութեան տալու է, կրնայ ըլլալ որ ուրիշ տեղ մը տարած ըլլան, բաւական է որ մենք աղիսսները զրկեցինք: Էշերէն իշուհապիտ չպիտի ուզէինք ա:

— Ո՛ր զրկեցիք:

— Այդ շէնքին համար:

— Ո՛ր իջեցուցիք:

— Այդ շէնքին մէջ:

— Այդ շէնքը ո՞րն է:

— Որ շէնքին համար բռնցվեցաւ նէ՛ այդ շէնքն է:

— Ձէք ամէնար դուք:

— Ինչո՞ւ պիտի ամէնանք, աղիսս առինք զրկեցինք, հոս ամէնալու ի՞նչ կայ, դուն ալ այսչափ բան առեր զրկեր ես նէ՛ ամէնք ես, Տէր ողորմա:

— Ինծի ի՞նչ, աղիսս մ'էր ես բռնցուցի, առնողին ըսէ:

— Ես ալ բեռը վար առնել տուի, ինծի ի՞նչ, բռնցողին ըսէ:

— Դուք երեքնիդ դուրս դացէք, մէկերնիդ մնայ անոր հետը խօսիմ:

Համարակալներէն երեքը դուրս կելլեն, մին կը մնայ էֆենտիին քով:

— Տղաս, ձեր ըրածը պարզապէս դողութիւն է, ձեզի պիտի վճարեմ տամ, պիտի պատժել տամ:

— Ես անմեղ եմ, ընկերներս ալ անմեղ են:

— Ասիկայ յայտնի գողութիւն մ'է. ուրիշ ո՞վ կայ հետեւիդ:

— Մարդ չկայ, մենք գող չենք, համարա կալ ենք:

— Դուք ասանկ բան ըրած չունէիք, ձեզի սորվեցնող մը կայ, ո՞վ է աս, ո՞վ է ձեր մեծը:

— Գ

— Լուէ, լուէ:

— Լուցի:

— Ներս եկէք:

Համարակալները կուգան.

— Մենք բան մը ըրած չունինք:

— Մէյ մ'ալ չըլլայ որ այսչափ աղիսս առնէք զրկէք այն ինչ շէնքին համար:

— Չենք առներ, էֆենտի, արդէն գիտամար չատկէկ առինք որ ամեն օր առնել հարկ չըլլայ:

— Ուրիշներուն ալ բան մի ըսէք:

— Ո՞վ կըսէ:

— Գործերնուդ նայեցէք, աշխատեցէք:

— Շնորհակալ ենք էֆենտի:

Այսպէս ահա չորս համարակալներն իրենց ապագային կը պատրաստեն այն միջոցով որով միայն կրնայ մարդս հարստանալ ներկայ դարուս ու մայրաքաղաքիս մէջ:

Համարակալ եղիք, խեղճ մահկանացուք, եթէ կուզէք ապագայ պատրաստել ձեզ:

ՀԻՒՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ԶԳԵՍՏ

Նորութիւններու պէս կարճատե բան չկայ աշխարհիս վրայ:

Մենք մահկանացուքս բաւական տարիներ կապրինք, այս խեղճերը հազիւ կրնան ամիս մը ապրիլ:

Այս օրերս նորութիւն մ'ալ ծնած է, այն է հիւր մը ընդունելու համար անմիջապէս չըրջադրեստը հանել գիշերազգեստ հագնիլ և այնպէս դիմաւորել հիւրը:

Ատենօք հիւրն երթալէն ետքը չըջադրեստը կը հանէին գիշերազգեստը կը հագնէին, այսօր ասոր հակառակն է: Վաղը կրնայ ըլլալ որ տիկինները կամ օրիորդները հիւր մը տեսած ատեննին վազեն անկողին մտնեն, քանի մ'օր ետքն ալ թերեւս հիւրերը գիշերազգեստով այցելութիւն ընելու ստիպվին. ասոնց ամենն ալ հաւանական են, բայց մենք թողունք ասոնք և ծնած նորութեան առթիւ պատահած քանի մը դէպքերը պատմենք:

Առջի օրը բարեկամներէս մէկը բարեկամներէն մէկուն տունը այցելութիւն մը կընէ:

Կէս ժամ կանցի տան տէրը կը տեսնէ որ հիւրին սուրճ չեն բերեր, բարկութեամբ դուրս կելնէ և իւր տասը տարեկան աղվան կը հարցունէ.

- Աղվիկ, սուրճ ինչո՞ւ չես եփեր կոր:
- Եփեցի Հայրիկ:
- Ինչո՞ւ չես բերեր կոր:
- Գիշերազգեստ չունիմ:

Աղվան հայրը՝ որ քանի մը օր առաջ խաչ բռնելու համար հարսնիքի գացած միջոցին գիշերազգեստով դիմաւորված էր, աղվանը այս պատասխանին վրայ քմիծաղելով սենեակ կը մտնէ ու հիւրին կըսէ.

- Ներեցէք, Պարոն Նշան, սուրճ չպիտի կրնամ հրամցնել ձեզի այսօր:
- Ինչո՞ւ:
- Որովհետեւ գիշերազգեստ չունինք:
- Սուրճին մէջ գիշերազգեստ ալ կը գնեն կոր հիմայ:

— Ո՛չ, բայց աղվիկս առանց գիշերազգեստի սուրճ բերելու կամչնայ կոր, որովհետեւ շաբթուս նորութիւնը կը պահանջէ որ հիւրերը գիշերազգեստով ընդունվին: Սուրճը պատրաստ է դուրսը, կրնար երթալ, առնել ու խմել:

Երէկ չէ առջի օրը Կիրակոս աղան իւր վաղեմի բարեկամներէն մին գինեատնէ մը առնելով իւր տունը կը տանի:

Դուռը կը զարնէ, չբացվիր. նորէն կը զարնէ, նորէն չբացվիր: Պատճառ. Պատճառը յայտնի է. կինը պատուհանէն տեսնելով որ էրիկը հետը հիւր բերած է և նոյն օրն ալ գիշերազգեստը լուացած ըլլալուն չկրնալով հագնիլ, իսկոյն կրակ կը շինէ ու գիշերազգեստը չորցնելու կաշխատի որ հագնի դուռը բանայ ու հիւրն ընդունի:

Երիկը, որ հիւրին հետ մէկտեղ դրան առջին անձրեւէն գլխէն մինչև ոտքը թրջեր էր ու կը թրջէր, բարկութեամբ դուռը կը զարնէ ու երեք քառորդէն ետքը կը յաջողի բանալ տալու:

- Երկու ժամ է ուր էիք Տիկին, դուռը ինչո՞ւ չբացիք:
- Գիշերազգեստս թաց էր, ներեցէք:
- Շըջազգեստդ հագնէիր . . .:

— Տէր ողորմեա, Յովսէփ աղան որ քառասուն տարին անգամ մը բարեհաճեր է մեզի հրամանել, կը վաղէ որ առանց գիշերազգեստի ընդունիմ զինքը, լսողը ինչ կըսէ :

Երէկ առտու Մարգար աղային տունը կերթայ իր ծանօթներէն մին, որն որն սենեակէն ներս մտնելուն պէս Մարգար աղան անդրաւարտիքով կը դիմաւորէ զինք ըսելով .

- Հրամանեցք, աղա :
- Ատ ինչ է Մարգար աղա, գիշերազգեստըդ ո՞ւր է :
- Կնկանս տուի որ հագնի ու գուռը բանայ ձեզի, չը տայի նէ՝ մինչև իրիկուն դրան առջին կսպասէի :
- Ինչո՞ւ :
- Որովհետև շաբթուս նորութիւնը կը պահանջէ որ իգական սեռն գիշերազգեստ հագնի ու այնպէս հիւրի առջև ելնէ :

Այս առտու փերեզակ մը Հայու մը տան առջև կեցած պատուհանին առջև նստող կընկան հետ սապէս կը խօսակցէր .

- Կաղաչեմ, Մարիամ տուտու, սա առած մետաքսիդ ստակը տայի :
- Ստակդ պատրաստ է, տղաս, կուտամ :
- Ինչո՞ւ գուռը բանար չես տար ուրեմն :
- Դուռը չեմ կրնար բանալ տղաս, գիշերազգեստ չունիմ, խնդրեմ որ առանց գիշերազգեստի ուրիշ գիմացը ելնեմ :
- Պատուհանէն նեղէ :
- Գիշերազգեստ չունիմ, ըսինք ա՛, երկար չեն ըներ :
- Առած ժամանակդ գիշերազգեստ ունէիր տուտու :
- Ան ատեն աս սովորութիւնը չկար :
- Երբ պիտի տաս մեր ստակը :
- Երբ որ գիշերազգեստս կարվի լմնայ :
- Ե՞րբ կը լմնայ :
- Երբ որ ստակդ տամ :

Գիշերազգեստին վրայօք կրնայինք դեռ ուրիշ դէպքեր ալ պատմել, բայց իգական սեռին դէշ չերեւանալու համար այսչափը հերիք կը համարինք :

Տեսնենք այս նորութիւնը քանի օր պիտի ապրի և ասոր ինչ պիտի յաջորդէ :

Վ Ճ Ի Ռ

Պանքայի ծանուցեալ գործոյն համար Բերայի պատժական ատենին տուած վճարորդն օրինակը տակաւին հաղորդված չլլալով՝ մենք ևս միւս լրագրաց պէս առ այժմ անոր եզրակացութիւն կը հրատարակենք :

Մ. Սիմոնովիչ պատժական օրինաց 222րդ յօդուածոյն տրամադրութեանը համաձայն երեք տարի բանտարկութեան,

Ս. Փափաղեան նոյնպէս 222րդ յօդուածոյն համեմատ երեք տարի բանտարկութեան,

Շիրինեան և Ալէքսանեան 230րդ յօդուածոյն համեմատ երեք տարի բանտարկութեան,

Մովսէս Փափաղեան 230րդ յօդուածին համեմատ չորս ամիս բանտարկութեան,

Կ. Սաքոյեան մէկ ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցան :

Ս. Սիմոնովիչ, Մարկոսեան, Միրաքեան, Պէռեանց, Գոնչէկիւլեան և Մէնթէշ որոնք կասկածելի երևեալուն համար երաշխաւորութեան ներքև էին, դարձեալ կասկածելի երևեալուն համար ավատ թող տրվեցան :

Առաջին չորս ամբաստանեալներն այս դատավճարէն դէմ բողոքելով վերադատման դիմելքն յայտնեցին :

ՅԱՆՊԱՏՐԱՍԻՑ ՄԸ

Ազգային դատաւարներէն մին որ շաբթուս բոլոր օրերն ազգային վարժարանաց մէջ դաս տալով կանցունէ, անցեալ կիրակի վարսավիրայի մը խանութը կը մտնէ մազերը կտրել տալու :

Խանութին մեծը ուրիշ մը ածիլելու զբաղած ըլլալով կը հրամայէ աշակերտին որ յիշեալ դատաւարին մազերը կտրէ :

Աշակերտը որ մազ կտրելու մասին շատ յաջողակ չէր մկրտող կառնէ և ծառի մը ճիւղերը յօտելու պէս երկար մազերը կտրել կտրել այնչափ անկանոն կերպով որ վարսավիր կտրելի ուրիշ մը ածիլած միջոցին աշակերտին հրահանգ տալ այսպէս .

— Քիչ մը աս դիէն ան, քիչ մը ան դիէն կտրէ, աս կողմը կտրէ, ան կողմը երկար է, մկրատը քովընտի բռնէ, սանտրը ուղիղ բռնէ, ետեւէն քիչ մը կտրէ, ականջին ետեւի մազերը ան, կտմաց, ականջը չկտրես ևն :

Դատաւարն այս հրահանգները լսելով կըսէ .

— Լուր օրերը գլխուս մէջէն բան կը սորվին կիրակի օրերն ալ վրայէն :

ՊԵՇԻՐԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԸ

(Շարունակութիւն տես թիւ 168)

Ա. Իմ կրկնամուսնութեանս տակը ընդհանուրին դպչելիք փնտռելու երբեք չկար և չկրնար ալ լինել. քանզի եթէ փնտռելու մէկը կայ՝ այն ալ միայն ձգած կինն կրնայ ըլլալ. որուն փնտրելու անհատական է և ընդհանուրին չվերաբերիր, և եթէ կինն ալ փնտռեալ կամ զրկեալ մնէր, ինչո՞ւ արդեօք չը բողոքէր ինձ դէմ ոչ կառավարութեան և ոչ ալ ի Պատրիարքարան, հապա ամբողջ քսան ամիս լուռ և անտարբեր կեցաւ մինչև ի լրումն բանադրանաց արդ մինչ նախ քան զբանադրանք քանի որ կնոջ կողմանէ երբեք բողոք մը չկար, Պատրիարքարանն արդեօք իր դատաստանը վճիռ և հրատարակութիւնը ինչ բանի վրայ հիմնեց, քանի որ մարմին մը իրեն գիմած և իւր զրկեալ ըլլալն չէ յայտնել, եթէ եկեղեցին էր ըսեն քու դատաւարագ և մենք իրիւս պաշտպան և միջնորդ աւանդութեանց նորա, խիստ լաւ, կընդունիմ, բայց միթէ եկեղեցին այդչափ անիրաւ էր որ գործի մը պարագաները չընենա՞ իւր վճիռը արձակէր, քաւ լիցի, Սպանիոյ հաւատարմեան կանտոնը ըլլար անգամ ամբաստանեալի մը դարձած յանցանքը ապացուցանելու համար դռնէ երկու սուտ փայ պէտք էր : Դարձեալ առարկուի թէ կրկնամուսնութիւն մ'ի՞նչ ասոր ալ փնտրելու եկեղեցւոյ և ընդ նմին ժողովրդին կը վերաբերի, շատ լաւ. իմ ամուսնութիւնս իբրեւ կրկնամուսնութիւն ընդունած է եկեղեցին, վտանգի եկեղեցւոյն մէջ բայց անոր սկզբանը դէմ գործուած բան մը միայն կրնայ եկեղեցին հերքել և թէ մերժել, բայց անկէ դուրս գործուած բան մը իրեն համար արդէն գոյութիւն չունի. արարդապէս ըսեմ, սոսկ երկու աշխարհական անձանց մէջ կատարուած գործի մը մէջ եկեղեցւոյն և ժողովրդեան վրնասելիք բանն ինչ է, սոյն կեանքի վրայ ալ արդէն խիստ համառօտ գրած էի ասկէ յառաջ Օրագրով հրատարակած յօդուածիս մէջ, կրկնամուսնութեան սկզբունքն անգամ չընդունելով ըսած եմ «Սրբազան Հայր, ստորագրեալս երբեք կրկնամուսնութեան մուրթեան հետեւած չեմ ըստ սկզբան : Այս յայտարարութիւնը քանիցս կրկնած եմ յատենի կրօն, ժողովոյ, ևն.» ասկէ բացարձակ կը տեսնուի որ իմ ամուսնութիւնս եկեղեցւոյ համար գոյութիւն չունենալը խոստովանելով՝ այսօր Պօլոյ մէջ ինձ նման հազարաւոր անձինք ըլլալն ես

ակնարկած էի, ալ եկեղեցին ինչպէս զայս իբրեւ կրկնամուսնութիւն այսինքն անգոյ բան գոյութիւն ճանչելով կը բանադրէ զիս. էհ, վայրկեան մը ըսենք թէ մուրթեանը ջնջելու համար կընէ, շատ լաւ, բայց արդեօք այս տեսակ մուրթեան նախատիպն և առաջին հեղինակն էս էի, ասկէ յառաջ հազարաւոր անձինք ևս զայս գործած են, և ցայժմ անպատիժ կան, որ եթէ արդարութեամբ դատեն, այս բանադրանքը աւելի անոնց կը վայելէ քան ինձ, որովհետև այսպիսեաց շատերուն պսակը եկեղեցւոյականաց ոմանց կողմէն եղած է և ոչ թէ Ձերինկիրեանի ձեռամբ՝ որ եկեղեցին սոսկ աշխարհական մը կը ճանաչէ զանի, և ի պաշտօնէ ալ այնպէս կը հրատարակէ, թող զայս, ասկէ քանի մը ամիս յառաջ Ձեր պատուական լրագրով հրատարակուած քսանէն աւելի կրկնամուսնութիւն և եռամուսնութիւնքն, որ աւելի կըրնան ժողովրդեան ուղղախօսութիւնը չփութել և գոյթակցութեան տեղի տալ, վասն զի նոքա զանազան փնտաւար և անբարոյական եղանակներով կատարուած են, Պատրիարքարանը ինչո՞ւ համար չդատեց զանոնք քանի որ խիստ աւանդապահ մ'ի՞նչ այն օրինացն որով զիս դատեց, այս կեանքի վրայ վեհապաշտ. Կաթողիկոսին ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ :

(Շարունակելի...)

ԴԱՐՁԵԱԼ ԴՍՐՈՎԱԽՈՍՆ

Դսրովախօս զուարճաբանը վերջապէս զգալով իւր տկարութիւնը, երրորդ անգամ չձերբակալվելու համար հայերէն լեզուն մէկգի դրաւ ու տաճկերէն լեզուաւ սկսաւ իւր թատերերգական տաղանդը փայլեցունել. դսրովախօսնիս տաճիկ եղաւ :

Անցեալ շաբաթ զիշեր Կէտիկ բաշայի թատրոնը դացեր է եղեր, այն զիշերը հոն աղբի մոխարի մը կայ եղեր — եթէ ինքը խմբագիր կայիլու արժանի ըլլար, կըսէինք թէ աղբի մոխարին ինքն է, որովհետև նոյն զիշերը իրմէ զատ խմբագիր չկայ եղեր թատրոնին մէջ — այս աղբի մոխարիին երեսը նոյն է եղեր, այս աղբի մոխարիին ալ կարմրեր է եղեր, խաղին մէջ համբոյր կայ եղեր, Յակոբ Հաճեանի ալ քննադատ է եղեր և ժիւրօֆէ ժիւրօֆայի վրայ գիտողութիւն ըրեր է եղեր :

Մարդ մը որ սրճարաններու մէջ լսածը իբեւ զուարճախօսութիւն հրատարակել վարժելած է, մարդ մը որ լեզու մը չգիտեր որ ան լեզուով միայն հասկնէ, մարդ մը որ բան մը չը գիտեր որ անոր վրայ խօսի, մարդ մը որ լեզուսաւ օրունի մը անգամ քննադատելու անկարող է, մարդ մը որ կեանքին մէջ գիտցած չէ թէ ինչ է օրեսաւ ֆոլիֆն և օրեսաւ պոմմն, անցեալները ելեր Լա Պէշ Էլէնն դարովեւ էր, և հիմա ալ ելեր ժիւրօֆէ ժիւրօֆան կը դարովեւ Յաջողութիւն կը մոլորենք իրեն, և նաեւ կը խնդրենք Բօլիլինէն որ Միմոսին այդ գիտողութիւնները իւր թերթին մէջ հրատարակէ որպէս զի խմբան ազգք և աղիւք որ հոս Յակոբ Հաճեան մը ունինք որ Դաղիացւոյ թատերախաղերը իւր թատերադիտական հանճարով կը հարուածէ կը կործանէ և հայ երգիծաբանութեան աշխարհը կը փառաւորվի իւր մէջը Հաճեանի պէս արարած մը ձեռք անցուցած ըլլալուն վրայ :

Իրագոյս վերաբերեալ ո եւ Ե գրութիւնի ուղղովիւ և և Զաֆ-մաֆնար Ակոբեան իսկ Թ. 13:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԱԾ

Երեկ Երեսփոխանական Ժողովն հրաժարականներով զբաղեցաւ :

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն անձնական տր. կարողութեանը պատճառաւ հրաժարական զոր. կած էր. Ժողովն չընդունելով նորին Սրբազ. նութեան հրաժարականն որոշեց պատգամաւորութիւն մը զրկել Խորհրդականի մը կամ Տեղապահի մը կարգ վերան վրայօք նորին Սրբ. բազմութեան հետ խօսելու :

Քաղաքական Ժողովն անցեալ նիստին մէջ Պէշիքեանի առաջարկութեան լեզուէն վերաւորելով իր պաշտօնին հրաժեշտ կուտար. Ընդ. Ժողովն այս հրաժեշտն ու ետ դարձուց : Պէտք է հոս յիշել որ Քաղ. Ժողովն մէկ երկու անգամներ Պէշիքեանի լեզուն շատ կանոնաւոր և շատ փափուկ դատած ըլլալուն համար հրաժարական տուած չէին. մանաւանդ թէ՛ կը լսենք որ Խնդիրեան էֆէնտին, որ Հրաժարողներուն մէջն է, առաջարկութիւն մը պիտի ներկայացնէ եղբ. յաջորդ. նիստին խնդրելով որ արդի Քաղ. Ժողովն պաշտօնավարութիւնը վեց տարի տւէ, և կամ եթէ իր ընկերները հրաժարին՝ գոնէ ինքը Հրաժարեցունեն, որովհետեւ մեծ փափաք ունի ազգին ծառայելու :

Շնորհակալութիւն :

Պէշիքեան էֆէնտի լեզուին գալով՝ Երեսփոխանական Ժողովն պարտաւոր էր զայն դատաւարութեւ, եթէ դատաւարութիւն էր, և յետոյ պատասխանն Քաղ. Ժողովէն խնդրելու էր, միայն իրանին՝ այդ լեզուին եպերելի ըլլալը ծանուցանելը բաւական չէ, և եթէ Երեսփոխանութիւնն այս անգամ անտարբեր մնայ՝ հետզհետէ ըլլալիք առաջարկութեանց լեզուն կսկսի Միմասէն փոխ առնելիլ :

ՔՐԻՍՏՈՍՏՈՒՐ ԷՖԷՆՏԻ ԺՐԱԳԸ ՄԱՐԵԼՈՒ ՎՐԱՅ

Այս անձին կենսագրութիւնն՝ որ Թատրոնիս մէջ հրատարակւեցաւ, սա տողերով կը վերջանայ .

«Քրիստոստուր Էֆէնտի ազգին մեծ ծառայութիւն ըրաւ որ չկարգվեցաւ ու զաւակ չունեցաւ » :

Անոնք որ այն ատեն այս տողերն ծանր գըտած էին, հիմայ զղջման նամակներ կը զրկեն մեզ և կըսեն, իրաւունք ունիս եղբր :

Երբ իրաւունք ունեցած չենք, երբ անմեղ մը հարուածած ենք, մենք մինչև որ մարդու մը երկամանքը չընենք և անոր չարագործ, անխիղճ, ազգակործան ըլլալուն խցովնիս Համադրինք, անոր վրայ ոչ թէ բաւ մը տաւ մը անգամ չենք կրնար գրել :

Լրագիրք յայտնեցին թէ Քրիստոստուր Էֆէնտին է Երզնկան տակնուվրայ ընողը, թէ տեղւոյն Ժողովուրդը զրկուելու համար իր կողմէ նամակներ ու հեռագիրներ զրկված են, և թէ այս գրութեանց օրինակներն այսօր Վարչութեան յանձնըված են :

Տեղեկութիւն անձկութեանը պատճառաւ այսօր այսչափով կանցնինք յաջորդ թիւերնուն մէջ այս խնդրոյն վրայ մեր գիտողութիւններն ընելու խոստմամբ :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՔ ԹԱՏՐՈՆԻ

Կանանց մէջ ազատութիւնը նոյնն է պար. կեանքութեան համար, ինչ որ է վանդակին դուռը բաց թողալը թաւունի մը համար. կը թախ

Ուրիշի սիրահարած կնիկ մը առնելով զայն պահել ուզելը բարեկամիդ որսի շունը առնելու կը նմանի, միշտ իւր առջի տիրոջը առնը կը փախչի :

Բարկասիրտ կնկան մը հետ վարվելու համար շողոքորթելն անհրաժեշտ է, ինչպէս որ հին գինի խմելու համար անոր մէջ շուր խառնելը :

Կանանց նախըր իրենց դէմքին վրայ է, այն է գեղեցկութիւն. գալչելուդ պէս մեծ ցաւ կզգան :

Արդարեւ շատ մը աղջիկներու ինչ վարքի տէր ըլլալը գէմքերնուն վրայ գրված է. բայց ինչ օգուտ որ բեւեռագիր է, ամեն մարդ տարբեր կերպով կը կարգայ :

Աղջկանց ոմանց համբաւը գիրքերուն վերնագիրին կընմանի, վերնագիրէն խաբւելով հատ մը կառնես մէջը կը բանաս կը նայիս որ բան մը չկայ : Այս ճշմարտութենէն կը հետևի որ աղջիկներն աւելի բարի համբաւ ստանալու համար կը հոգնին քան թէ բարի ըլլալու համար :

Ամուսնութիւնն եթէ իրօք Բերականութեան և Շաղկապն է ինչո՞ւ տարբեր Մասունք Բանի ներ իրարու հետ կը կապէ :

Անհաւատարմութիւնը քիմիական աղ մ'է որ ամուսնութեան մէջ մտնալուն պէս կը տարրալուծէ զայն. ուստի իրաւունք կունենանք ըսել թէ կնաթողութիւնն ամուսնութեան տարրալուծութիւնն է :

Այն անպարկեշտ կնիկները որ թէ ամուսինն և թէ սիրականին միանգամայն կը սիրեն, կը նմանին այն ժամացոյցներու որք ժամն աշաճ. իրանկա կը ցցունեն ու աշաճութիւն կը զարնեն :

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ

ԿԵՏԻՔ ՓԱՇԱ

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Յ. ՎԱՐԴՈՎԵԱՆԻ

1875 Հոկտ. 25 ՇԱԲԱԹ գիշեր ժամ 3

ԺԻՌՈՓԼԷ ԺԻՌՈՓԼԱ

ԳՈՒՍԱՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 3 ԱՐԱՐ

(Տաճկերէն լեզուաւ)

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳԻՆ

ՈՎ Է ՄԵՂԱՒՈՐԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԱՅ Յ. Ա.

Ա. ՏԵՏՐ

Կեդրոնատեղին է Տնտեսան տպարանը, Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց խանութները և լրագրավաճառաց քով, ինչպէս նաև էմին Էօնիւ սուճի Պ. Պողոսի խանութը և թիւթիւն. ճիւղի պարագան, գին 100 փութայ :

ՆՈՒԱԳ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ԹԵՐԹ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Բիանոի և ուրիշ նուագարանաց համար պատրաստեալ Արհեւելեան եղանակաց :

ՏԵՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԱՅ

ՆԻԿՈՂՈՍ Ս. ԵՒ ՅԱԿՈԲ Ս. ԹԱՇՃԵԱՆ

Դասաւոր. նուագարանաց Արեւելեան և Եւրոպական եղանակաց :

Դին բաժանորդագրութեան տարեկան 80 դրշ.

Դին բաժանորդագրութեան վեցամս. 45 դրշ.

Դին իւրաքանչիւր թերթի 1/4 մէճիւտ.

Ստորագրութեան տեղերն են Նուրի Օսմանիէ ճաւտէն Գաբալը Ֆուրուհին Կարգը թիւ 41 Նուագ. Օսմանեանի գրասենեակը և Գաւաֆեանի ու Ֆրէնկեանի գրատունները, ուր ձեռքէ ալ կը ծախուին, ինչպէս նաև կամրջի գլխու պարագան :

ՏԵՍԱԿԱՆ

ԵՒ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖԻԱՆՍԵՐԷՆԻ

ԵՐԿԱՍԻՐԵՅ

ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գնումը եւ խիստ նոխացած Լարուսի ընթացիկ մրայ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

1875

Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց քով, և մասնաւորապէս Արամեան գրատունն ու Մերձանը Պաշտասար աղային գրավաճառանոցը. գին 1 ֆրանք 80 սանդիւմ :

ՀԱԶԱՐ ԵՒ ՄԻ

ԱՌԱԿԱԻՈՐ ԲԱՆՔ

Ի ԳԱԲՐԷԼ ԱՐԳԵՊԻՍԿՈՊՈՍԷ

ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Այս գրոյկը՝ ինչպէս որ անունն ալ կը ցուցնէ, հազար եւ մէկ հասարակաց փորձառութիւններէն քաղեալ իմաստային առակներ կը պարունակէ, որք մեծաւ մասամբ շատրուն ընթանի եւ, սակայն կան պիւն շատեր ալ մասնաւոր գաղափարական առակներ են որ քէն նոր բայց կարն զուարճալի եւ օգտակար :

Գին թղթակաղմի	2 ֆրանք
» Կաղմեալ	3 »
» Կաշեկաղմ	3 1/2 »

Կեդրոնատեղին է գրասուն Փարիզու, Յակոբեան խան, քիւ 13 Ի Զագմագնըլար Էօգուու : Եւ ի գրասուն Պաղտասար աղայի Մրապեան Մէրճան չարի քիւ 29 :

ՏԵՐ—ԽՄԲԱԿԻՐ. — Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

Զագմագնըլար փողոց. Յակոբեան խան, քիւ 12